

**ÇOCUK EDEBİYATINA KAYNAKLIK ETMESİ YÖNÜYLE HACI BEKTAŞ VELİ'NİN
MAKALÂT ADLI KİTABININ İNCELENMESİ**
**INVESTIGATION OF HACI BEKTAŞ VELİ'S BOOK TITLED MAKALÂT AS A SOURCE FOR
CHILDREN'S LITERATURE**

Dr. Mustafa ORHAN
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
mustafaorhan1@yahoo.com
ORCID No: 0000-0002-8559-4834

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Hacı Bektaş Veli'ye ait olduğu bilinen Makalât adlı kitabın ele aldığı konular bakımından çocuk edebiyatına kaynaklık yapmaya uygun olup olmadığını araştırmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemiyle elde edilen verilerin analizi, içerik analizi tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla Makalât adlı kitap derinlemesine analiz edilerek, ele aldığı konular, ileti ve tema gibi özellikleri bağlamında çocuk edebiyatına kaynaklık yapmasına uygunluğu incelenmiştir. İncelenen bu kriterlere bağlı olarak kitapta çocuk edebiyatı eserlerine kaynaklık yapması uygun olduğu belirlenen başlıklar maddeler halinde ele alınmıştır. Araştırmada “Önce Kendi Hatalarını Düzeltmek, Mütevazı Olmak, Başkalarının Hatalarını Görmemek, Gücün Yettiği Ölçüde Başkasına Yardımcı Olmak, Güvenilir Olmak, İlim (Bilmek, Bilgi Sahibi Olmak), Cömert Olmak, Haya Sahibi Olmak, Sabırlı Olmak, Zararlı Şeylerden Sakınmak, Kötü Bir Duruma Düşmekten Korkmak, Örf ve Adetlere Saygılı Olmak, Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak, Hasedi Terk Etmek, Cimriliği Terk Etmek, Dedikoduyu Terk Etmek, Laubaliliği Terk Etmek, Maskaralığı Terk Etmek” konu başlıklarının çocuk edebiyatına kaynaklık yapabileceği sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

This study aims to investigate whether the well-known book titled Makalât by Hacı Bektaş Veli is suitable as a source for children's literature in terms of the subjects it deals with. The analysis of the data obtained through the document analysis in this qualitative study was carried out using the content analysis technique. To this end, Makalât was analyzed in-depth, and its suitability to be a source for children's literature in the context of its features such as the topics, message, and the theme was examined. Based on these criteria, the titles in the book that are found to be suitable as a source for children's literature were determined. Findings revealed that subjects of correcting your own mistakes first, being humble, not seeing others' mistakes, helping others as much as possible, being trustworthy, being knowledgeable (to know, to have knowledge), being generous, being decent, being patient, avoiding from harmful things, fearing from being in a bad situation, being respectful to customs and traditions, being humble, being free from jealousy, not being stingy, avoiding gossiping, avoiding impertinence and avoiding mocking can be a source for children's literature.

Geliş Tarihi:

18.05.2021

Kabul Tarihi:

19.12.2021

Yayın Tarihi:

22.12.2021

Anahtar Kelimeler

Çocuk Edebiyatı
Çocuk Kitapları
Makalât
Hacı Bektaş Veli

Keywords

Children's Literature
Children's Book
Makalât
Hacı Bektaş Veli

<https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.938909>

Orhan, M. (2021). Çocuk Edebiyatına Kaynaklık Etmesi Yönüyle Hacı Bektaş Veli'nin Makalât Adlı Kitabının İncelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, Cilt:11 Hacı Bektaş Veli Özel Sayısı, 14-25.

GİRİŞ

Geçmiş binlerce yıl geriye giden Türklerin tarihinde adı günümüze kadar ulaşmış, eserlerinden değişik alanlarda faydalandığımız kişiler vardır. Bu kişiler ve bıraktıkları eserler kültür dünyamız için birer meşale gibidir ve yüzyıllar boyu yolumuzu aydınlatmış, halen de aydınlatmaya devam etmektedir. Hacı Bektaş Veli ve eseri Makalât da bu meşalelerden biridir. Makalât'ta ele alınan konular, bireysel ve toplumsal hayat için önemli prensipler içermektedir. Makalât ile ilgili değişik çalışmalar (Aka, 2003; Yıldızhan, 2018; Çukurluöz, 2018; Şahin, 2019) yapılmakla birlikte çocuk edebiyatı yönünden incelemesine rastlanılmamıştır. Buradan hareketle konu bakımından Makalât'ın çocuk edebiyatına kaynaklık edebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada Hacı Bektaş Veli'ye ait olduğu kesin olarak bilinen Makalât adlı eserin konuları yönüyle çocuk edebiyatına kaynaklık yapması bakımından uygunluğunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmada aşağıdaki problemin cevabı aranacaktır: “Makalât adlı eser, konuları yönüyle çocuk edebiyatına kaynaklık yapması bakımından nasıl bir özellik göstermektedir?”

1. 1 Çocuk Edebiyatı ve Kültürel Kaynakları

Çocuk edebiyatı ile ilgili değişik tanımlar söz konusudur. Alışılmış bir tanım olarak, çocuklar için ve çocuğa göre olan edebiyata çocuk edebiyatı; yazılan eserlere de çocuk kitabı denir. Çocuk edebiyatı için “Duygu ve düşüncelerin edebi estetik çerçevesinde çocuğa göre ve çocuklar için yazılı, sözlü veya şekil ile ifade edilmesidir.” denilebilir. Çocuk edebiyatının en önemli özelliği çocuğa göre ve çocuklar için olmasıdır. Bu nedenle çocuklar için yazmak emek, sabır, uzmanlık ve pedagojik bakış açısı gerektirmektedir (Uçan, 2005, s. 17-23). Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuklara okuma alışkanlığı kazandırması, çocukların dil becerilerini geliştirmesi, edebî zevk ve estetik duyguları tattırması beklenmektedir. Bu beklentileri karşılamak için çocuk edebiyatı pek çok kaynaktan beslenmektedir. Çocuk edebiyatının kültürel kaynaklarını görmek için, yazılan çocuk kitaplarının konularına ve anlatım türlerine bakmak yeterli olacaktır. Çocuk edebiyatının kültürel kaynaklarının başında halk edebiyatı gelmektedir. Halk edebiyatının hikâye, masal, bilmece gibi türleri çocuk edebiyatına anlatım ve konu bakımından kaynaklık yapmaktadır (Kaya, 2014, s. 233-234). Altı yaş öncesi çocuklar için hazırlanan kitapların masal, altı – on iki yaş arası çocuklar için hazırlanan kitapların ise hikâye formunda hazırlanması önem taşımaktadır (Stebler, 2018, s. 129-142). Tarihî şahsiyetlerin, tasavvuf ehli düşünürlerin, filozofların yazmış olduğu kitaplar da değişik yönleriyle çocuk edebiyatına kültürel kaynaklık etmektedir. Mesnevi’de yer alan hikayelerin çocuklar için uyarlanmasıyla yazılan çocuk kitapları bu konunun en canlı örneklerini meydana getirmektedir (Eğridere, 2019, s. 291-305). Mesnevi’de yer alan eğitici, öğretici hikayeler çocuk edebiyatına kaynaklık etmektedir. Yine aynı şekilde Dede Korkut hikayelerinde (Uyumaz, 2012, s. 37) yer alan değişik unsurlar da çocuk edebiyatın kaynaklık yapmaktadır.

1. 2 Hacı Bektaş Veli, Kimlik ve Kişiliği, Türkler İçin Önemi

Hacı Bektaş Veli ile ilgili tarihî bilgiler oldukça sınırlıdır. Halk tarafından sevilip sayılan bir kişi olan Hacı Bektaş Veli ile ilgili farklı bilgilerin değişik yollarla günümüze kadar ulaştığı bilinmektedir. Hacı Bektaş Veli'ye ait olduğu ileri sürülen değişik eserlerin varlığı bilinmektedir. Esad Coşan, bu bilgileri derinlemesine incelemiş ve Hacı Bektaş Veli'ye ait olduğu kesin olarak bilinen “Makalât” adlı kitabını neşretmiştir (Coşan, 1996, s. XVII-XIX). Hacı Bektaş Veli'nin 13. yüzyılda yaşadığı ve döneminde önemli bir kültür merkezi olan Horasan'ın Nişabur şehrinde doğduğu bilinmektedir. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında farklı tarihler rivayet edilmekle birlikte 1209 – 1270 yılları kabul edilmektedir (Coşan, 1996, s. XVII-XIX). Hacı Bektaş Veli'nin evliliği ve çocukları hakkında farklı rivayetler olmakla birlikte kayıtlı herhangi bir bilgi söz konusu değildir (Kesikhalı, 2017). Horasan ve çevresinde eğitimini tamamlayan Hacı Bektaş Veli, yaklaşık 40 yaş civarında Moğol istilası dolayısıyla Anadolu'ya gelmiştir. Hacı Bektaş Veli'nin talebelerine Bektaşî denilmektedir. Bektaşîlerin Osmanlı'nın kuruluşunda yararlılıklar gösterdiği, Hacı Bektaş Veli'nin yaşadığı dönemde Türkler arasında sevilen bir şahsiyet olduğu bilinmektedir (Kesikhalı, 2017, s. 110-136). Vefatından sonra da talebeleri onun fikirlerini Anadolu ve Balkanlar başta olmak üzere dünyanın değişik bölgelerine yaydıkları için günümüzde Türkiye dışında Balkanlar başta olmak üzere dünyanın değişik yerlerinde Hacı Bektaş Veli bilinmekte ve sevilmektedir.

Hacı Bektaş Veli'nin, Ahmet Yesevi'nin öğrencilerinden olan Lokman Parende'nin öğrencisi olduğu ve eğitim almış birisi olduğu bilinmektedir. Hacı Bektaş Veli, öğrencilere ders veren bir din bilgini olmaktan çok öte bir kişiliğe sahip olup döneminin önemli şahsiyetleri ile görüştüğü ve döneminin Türk devletlerinin nüfuzunun yerleşmesi için uğraştığı bilinmektedir (Kesikhalı, 2017, s. 110-136). Görüştükları kişiler arasında Osman Gazi, Alaaddin Keykubat, Yunus Emre, Seyyid Mahmut Hayrani, Kutbettin Hayrad, Akçakoca, Hacım Sultan, Sarı Saltuk, Taptuk Emre, Karaca Ahmet (Bayar & Bayar, 2014, s. 19-42) isimlerini saymak mümkündür. Bu yönüyle Hacı Bektaş Veli Türkler için önemli bir şahsiyettir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Hacı Bektaş Veli'ye ait olduğu kesin olarak bilinen Makalât adlı eserin konuları yönüyle çocuk edebiyatına kaynaklık yapması bakımından nasıl bir özellik gösterdiğini incelemeyi amaçlayan bu çalışma nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi metodu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi metodu, araştırması yapılacak konular ile ilgili bilgiler içeren yazılı materyallerin analizini içermektedir. Nitel araştırmalarda veri toplamak için yaygın olarak gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi ve doküman inceleme yöntemleri kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

2.2. İncelenen Doküman

Hacı Bektaş Veli'ye ait olduğu düşünülen on iki eser söz konusudur: Makâlât, Makâlât-ı Gaybiyye, Kelimât-ı Ayniyye, Besmele Şerhi, Kitâbü'l-Fevâid, Fatiha Süresi Tefsiri, Şathiyyât, Nasihatnâmeler, Hadis-i Erbain, Hurde-name, Üssü'l- Hakika, Emanet-i Hazret-i Pir. Bunlardan sadece Makalât adlı eserin Hacı Bektaş Veli'ye ait olduğu kesindir. (Coşan, 1996, s. XVII-XIX) Araştırmanın evrenini Makalât adlı eser oluşturmaktadır. Araştırma, Makalât adlı eser ile sınırlandırılmıştır.

Makalât, Hacı Bektaş Veli'nin görüşlerini günümüze aktaran önemli bir kitabıdır. Kitap, on bir bölümden meydana gelmektedir ve aslı Arapçadır. Daha sonraki dönemlerde Türkçeye çevrilmiştir (Kesikhalı, 2017, s. 137-150). Kitapta yer alan on bir bölümde değişik başlıklar altında “dünya ve ahiret mutluluğu için yapılması gerekenler ve sahip olunması gereken özellikler” ele alınmıştır. İnsanların mutluluğu yakalayabilmeleri, erdemli davranışlarla mümkündür. Erdemli davranışlar sergilemeyen bireylerin mutlu olmaları mümkün değildir. Bu davranışların çocuk yaştan itibaren kazanılması eğitim açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle Makalât kitabında ele alınan bu konular, çocuk edebiyatına kaynaklık etmesi bakımından önemli bulunmaktadır. Hacı Bektaş Veli, Makalât'ın altıncı bölümünde hakikatin makamlarını açıklamaktadır. Yedinci bölümünde gönlü, büyük bir şehre benzetir ve bu şehrin iyi (rahmani) ve kötü (şeytani) iki sultanı olduğunu beyan eder. Gönül sözcüğü, Türkçede yürek olarak da bilinmektedir. Yüreğin sağ kulağında yedi kale olduğunu belirten Hacı Bektaş Veli, bu kalelerin her birinde yedi muhafızın olduğunu dile getirmiştir. İyi sultanın yardımcılarını; “ilim, cömertlik, haya, sabır, perhizkarlık, korku, edep” olarak belirtmiştir (Coşan, 1996, s. 21). Sekizinci bölümde ise ikinci sultandan bahsetmektedir. İkinci sultan İblis'tir. İblis sözcüğü, Türkçede şeytan olarak da bilinmektedir ve şeytan İblis'in vekilidir. Şeytanın yardımcılarını; “kibir, haset, cimrilik, aç gözlülük, öfke, gıybet, kahkaha ve maskaralık” olarak belirten Hacı Bektaş Veli bunlardan sakınmak gerektiğini belirtmektedir (Coşan, 1996, s. 28). Makalât adlı kitap, yetişkinler için yazılmış olsa da içinde yer alan birçok bilginin çocuk edebiyatına kaynaklık edebilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, çocuk edebiyatına konu olarak kaynaklık edebileceği ön görülen ve insanları mutluluğa götüreceği düşünülerek kitapta değişik başlıklar altında ele alınan konuların bazılarına yer verilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Hacı Bektaş Veli'ye ait olduğu kesin olarak bilinen Makalât adlı kitap, çalışmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır. Çalışmada toplanan veriler, nitel araştırmalardaki veri toplama yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi ile elde edilmiştir. Doküman incelemesinde “Makalât adlı eser, konuları

yönüyle çocuk edebiyatına kaynaklık yapması bakımından nasıl bir özellik göstermektedir?” problemi çalışmanın amacına uygun bir biçimde analiz edilmiştir.

Bu doğrultuda, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi çalışmalarında veriler kodlanarak kategorileştirilir, temalar bulunur, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması yapılır ayrıca bulgular yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Hacı Bektaş Veli’ye ait olduğu kesin olarak bilinen Makalât adlı kitapla ilgili elde edilen bulgular ilgili başlıklar çerçevesinde verilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde Makalât adlı kitapta çocuk edebiyatına kaynaklık edebileceği düşünülen konularla ilgili bulgular ilgili başlıklar çerçevesinde ve çocuk kitaplarında yer alması uygun şekilde verilmiştir.

3.1. Önce Kendi Hatalarını Düzeltmek

Bireyin kendisinin kabul etmediği düşüncüyü başkasına anlatmasının tesirli olması beklenmemektedir. Bu nedenle başkalarının yanlışlarını düzeltmelerini isteyen birey, öncelikle kendi yanlışlarını düzeltmeli, tutum ve davranışları ile başkalarına örnek olmalıdır. Bu aşamadan sonra başkalarının yanlışlarını düzeltmelerini söylemek söz konusu olabilir. Hacı Bektaş Veli insanların başkalarına yararlı olabilmeleri için önce kendilerini kötü alışkanlıklardan uzaklaştırması gerektiğine inanmaktadır. Bu düsturu Makalât adlı eserinde şöyle ifade etmektedir: “Öyleyse şöyle bilmek gerekir ki kendisini arıtmayan başkalarını da arıtmaz (arıtamaz) (Coşan, 1996, s. 4).” Hacı Bektaş Veli’nin bu konuyla ilgili tavsiyeleri verirken “korkutma” dilini değil “teşvik, tavsiye” dilini kullanması dikkat çekmektedir. Bireyin önce kendi hatalarını düzeltmesi gerektiği çocuk yaşlardan itibaren öğretilmelidir. Bireyin kendi hatalarını düzetmesi gerektiği Mevlana’nın Mesnevi adlı eserinde de yer almaktadır (Eğridere, 2019, s. 215-217). Çocuklar hikâyelerin kahramanlarından etkilendikleri için, hikâye kahramanları aracılığı ile bu özelliğin çocuklara aktarılmasının uygun olduğu düşünülmektedir.

3.2. Mütevazi Olmak:

Bireyin nitelik bakımından kendini diğer insanlardan üstün görmemesi anlamına gelen mütevazi olmak, Türkçede “alçak gönüllü” sözcüğü ile ifade edilmektedir (Çağrı, 2021). İnsani ilişkilerde tevazu önemli bir davranıştır. İnsanlar, kendilerine yukarıdan bakan ve kendilerini hor gören, aşağılayan kişilerle iletişim kurmak istememektedir. İnsanlarla pozitif ilişki kurmak için mütevazi olmak gerekmektedir. Tevazu, bireyde bulunan erdemlerin diğer insanlara aktarılmasında da önemli bir yere sahiptir. Mütevazi insan, diğer insanlarla daha rahat ilişki kuracağı için, kendinde bulunan güzel huy ve davranışların başkalarına da geçmesini sağlayacaktır (Yücel & Aslantürk, 2019, s. 209-243). Hacı Bektaş Veli bu durumu Makalât adlı kitabının altıncı bölümünde: “Şimdi, azizim! Hakikatin birinci makamı toprak gibi olmak;... (Coşan, 1996, s. 18).” şeklinde nitelemektedir. Mütevazi olmak, evrensel bir değerdir ve çocuklara küçük yaşlardan itibaren kavratılmalıdır.

3.3. Başkalarının Hatalarını Görmek

Yaratılışı gereği insan, yaşamı boyunca zaman zaman küçük veya büyük hatalar yapabilmektedir. Hata yapmak, insan olmanın bir gereğidir. İnsanlar, yaptıkları hatalardan olumlu sonuçlar çıkararak kendilerini yetiştirmekte ve ileri yaşlarında hata yapmadan yaşamayı öğrenmeye çalışmaktadır. Toplumsal yaşam içerisinde yapılması gereken güzel davranışlardan biri de hata yapan bireyin hatasını görmezden gelip bireyi toplum içinde küçük düşürmemek, تنها bir yerde ve anlayacağı bir dille uygun bir şekilde hatasını söylemektir. Hacı Bektaş Veli, başkasını ayıplamamakla ilgili: “...ikinci makamı, yetmiş iki milleti ayıplamamak... (Coşan, 1996, s. 18).” şeklinde dile getirmektedir. Hatası yüzüne vurulan kişi ile sağlıklı iletişim kurmak mümkün değildir. Hataları bireyin yüzüne vurmamak, bireyle aradaki ilişkilerin zedelenmesine ve hata yapan bireyin hatalarını düzeltmek yerine daha büyük hatalar yapmasına neden olabilmektedir (Korkmaz, 2020, s. 529-538). Bu davranışın çocuklara küçük yaşlarda verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

3.4. Gücün Yettiği Ölçüde Başkasına Yardımcı Olmak

Elinde bulunan gücü ve imkanları muhtaç durumdakilerin yararı için kullanmaya “yardım etmek”, bu eylemi gerçekleştirene de “yardımsever” denilmektedir (Kubbealtı, Yardım, 2021). Yardımseverlik ile cömertlik arasında ince bir fark vardır. Cömertlik, süreklilik gösteren bir davranış biçimidir. Yardımseverlik ise belirli dönemlerde söz konusudur. Yardımseverlik, sadece maddi anlamda anlaşılmalıdır. İnsanların maddi ihtiyaçları kadar manevi ihtiyaçları da söz konusu olduğu unutulmamalıdır. Günlük yaşantıda bazı bireylerin ekonomik ve psikolojik imkanları, diğer bazı bireylere karşı daha iyi olabilmektedir. Maddi veya manevi olarak kendini diğer insanlara göre daha iyi hisseden bireyin, diğer bireylere yardımcı olması insani bir gerekliliktir (Demirkol, 2019, s. 211-232). İhtiyaç sahiplerine yardımcı olmak, toplumun mutluluk ve huzuru için önemli bir davranıştır. Yardımseverlik duygusunu çocuklara küçük yaşta vermek gerektiği düşünülmektedir. Hacı Bektaş Veli kitabında: “...üçüncü makamı, elinden geleni esirgememek... (Coşan, 1996, s. 18)” olarak ifade etmektedir. Çocuk kitaplarında yer verilen parçalarda yardım etmek düşüncesi sezdirilmeli, kahramanlar yardım etmelidir. Çocukların, kitaplarda yer alan kahramanları örnek aldıkları bilinmektedir.

3.5. Güvenilir Olmak

Toplum meydana getiren bireylerin, bir birey hakkında zihinlerinde oluşturdukları “kimseye bir kötülüğü dokunmaz” duygusuna genel olarak güven; bu duyguyu oluşturan bireye de “güvenilir kişi” denilmektedir (TDK, 2021). Güvenilirlik, toplumsal ilişkiler yönünden önem arz etmektedir. Toplum meydana getiren bireyler birbirlerine güvendikleri oranda mutlu olmakta ve komşuluk ilişkileri canlı olmaktadır. Başkaları tarafından güvenilen bir birey olmanın temel şartlarından biri yalan söylememek, dürüst olmaktır. Yalan; bireyin bildiği, şahit olduğu bir olayı, bir durumu başka bir bireye bilerek ve onu yanıltmak amacıyla yanlış aktarması olarak tanımlamak mümkündür (Aydın, 2021, s. 92-108). İnsanların, yalan söylediğine şahit olduğu kişilere güvenmedikleri bilinmektedir. Güvenilir olmanın önemine inanan Hacı Bektaş Veli, bu durumu: “...dördüncü makamı, dünyada yaratılmış bütün nesnelere kendisinden emin olmasıdır... (Coşan, 1996, s. 18)” şeklinde dile getirmektedir. Yalan söylemek, bütün inanç sistemlerinde kötü bir davranış biçimi olarak nitelendirilmektedir (Taştekin, 2020, s. 71-105). Güvenilir bir birey olmanın önemi, çocuklara küçük yaştan itibaren verilmelidir. Kitaplar için seçilen parçalar ve kahramanlar aracılığı ile konu çocuklara kavratılmalıdır.

3.6. İlim (Bilmek, Bilgi Sahibi Olmak)

Gerçekle örtüşen kesin inanç, bir şeyi gerçek yönüyle kavramak, nesneyi olduğu bilmek gibi anlamlara gelen ilim sözcüğü, bilim ve bilgi sözcüğünün yerine de kullanılmaktadır (Kutluer, 2021). Ferdin ve toplumun mutluluğu için ilim önemlidir. Karşılaşılan her türlü problemler ilmin ışığında elde edilen bilgi ile çözüme kavuşturulmaktadır. Bu nedenle ilim, bütün toplumlarda önemli kabul edilmiştir. Yanlış inanışlardan, bilimin ışığı ile kurtulmak mümkündür. Hacı Bektaş Veli, yüreğin muhafızlarının adını sayarken “İlk muhafızın adı, ilimdir (Coşan, 1996, s. 21).” demiştir. Bilgili olmanın önemi çocuklara küçük yaşlardan itibaren kitaplar ve kahramanlar aracılığı ile verilmelidir. Çocuklara kitabı sevdirmek, onları öğrenmeye daha yakınlaştıracaktır.

3.7. Cömert Olmak

Bireyin sahip olduğu maddi – manevi varlıklarından, ihtiyaç sahiplerine vermeyi, onlarla elindeki imkanları paylaşmayı yaşam tarzı haline getirmek, sürekli paylaşım halinde bulunmak şeklinde tanımlayabileceğimiz cömertlik, toplumsal hayat için oldukça önemli bir özelliktir. Yardım etmek zaman zaman söz konusudur, cömertlikte süreklilik vardır. Bu nedenle cömertlik bütün medeniyetlerde övülen bir davranıştır. Hacı Bektaş Veli, cömertlik konusunu: “İkinci muhafızın adı cömertliktir (Coşan, 1996, s. 21).” diyerek dile getirmektedir. İmkanlar çerçevesinde, çocuklarla beraber belirli aralıklarla yardım kumbaralarına küçük miktarda para bırakarak veya sanal ortamda hizmet veren güvenilir yardım kuruluşlarının sitelerine belirli aralıklarla düşük miktarda para bağışı yaparak çocukların cömertlik özelliğini kazanmalarını sağlanabilir. Diğer yandan çocuk kitaplarına seçilen metinlerde ve kahramanlarda da bu özellik çocuklara dolaylı yollardan vurgulanabilir.

3.8. Haya Sahibi Olmak

Bireyin yalnızken veya toplum içinde yapmayı kendi benliğine, kişiliğine, inançlarına, örf ve adetlerine uygun bulmadığı bir davranıştan vazgeçmesi olarak tanımlayabileceğimiz haya, (Çağırıcı, Haya, 2021; Kubbealtı, Haya; 2021) bu davranışı sergileyen kişiye de “haya sahibi” denilmektedir. Haya sahibi olmak, birey ve toplum hayatı bakımından önemli kabul edilmektedir ve çocuklara küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gereken bir davranıştır. Haya sahibi bireylerin çoğunlukta olduğu toplumlarda gelenek, görenek, inanç, örf ve adetlere aykırı davranışlar aleni yapılmaz ve başkasına da kötü örnek olmanın yolu engellenmiş olur. Türk İslam kültüründe hayanın önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Haya duygusunu içselleştirmiş, haya sahibi denilen bireylerin tutum ve davranışlarının yaşlılarından daha farklı olduğu bilinmektedir. Hacı Bektaş Veli, haya konusundaki düşüncesini Makalât adlı kitabında, “Üçüncü muhafızın adı hayadır (Coşan, 1996, s. 21).” şeklinde dile getirmektedir. Hayaanın kişisel hayatta bireyler için mühim bir kontrol mekanizması olduğu düşünülmektedir (Erdem, 2016, s. 53-66). Birey, genel ahlak kurallarına aykırı bir eylemde bulunmayı düşündüğünde diğer insanların görmesinden utanıp çekinerek eylemden vaz geçebilmektedir.

3.9. Sabırlı Olmak

Fert ve toplum hayatında karşılaştığımız sıkıntılı bir durum, bir felaket, bir üzüntü karşısında birey ve toplum olarak sağduyuyu elden bırakmamak olarak tanımlanabilecek sabrı gösterme durumuna sabırlı olmak denilmektedir (Okçu & Pilatin, 2018, s. 102-113). Sabırlı olmak, birey ve toplumun birliği, başarısı ve kalkınması için önemli bir davranış olarak kabul edilmektedir (Kıral, 2019, s. 250-283). Küçük yaştan itibaren sabırlı olmayı öğrenen bireyler, yaşam boyu karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelecekler ve başarı yolunda asla pes etmeyeceklerdir. Türk İslam kültüründe sabırlı olmak önemli bir yer tutmaktadır. Sabırla ilgili “Sabrın sonu selamettir.”, “Sabreden derviş, muradına ermiş.” vb. pek çok ata sözünün ve deyimlerin olduğu bilinmektedir. Sabır eğitiminin çocukluk döneminden başlaması gerektiği bilinmektedir. Bu konuda ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Çocuk sevgisi ve ebeveynlerdeki merhamet duygusu, sabır eğitiminin önüne geçmemelidir. Hacı Bektaş Veli, sabırlı olmayı kitabında “Dördüncü muhafızın adı sabırdır (Coşan, 1996, s. 21).” olarak dile getirmektedir. Çocukların her istedikleri alınmayarak, karşılaştıkları zorlukları önce kendilerinin aşmalarının beklenmesi gibi davranışlar çocukların sabır eğitimi için önemli kabul edilmektedir. Çocukların karşılaştıkları küçük problemlerin çözümünde büyüklerin hemen yardımcı olmaları, her isteklerinin karşılanması onların “sabırsız” bir birey olarak yetişmelerine neden olacaktır. Bu tür davranışlardan kaçınılması gerektiği düşünülmektedir.

3.10. Zararlı Şeylerden Sakınmak

Perhiz sözcüğünün, bireyin sağlığını korumak için tükettiği gıda maddelerine dikkat etmesi anlamının yanında hoş olmayan söz ve eylemlerden sakınmak gibi bir anlamı olduğu da bilinmektedir. Birey ve toplum sağlığının korunması bakımından sağlıklı gıdaların tüketilmesi kadar, hoş olmayan söz ve davranışlardan uzak durulması da önemli kabul edilmektedir (Yeniterzi, 1999, s. 87-103). Bu nedenle her iki anlamda da perhiz ve perhiz yapmak önemli kabul edilmektedir. Çocuklar, gelişim dönemleri itibarıyla güzel görümlü olan pek çok şeyi almak ve yenilebilecek nitelikte olanlarını da yemek istemekte ve kimi zaman söylenmemesi gereken şeyleri uygun olmayan ortamlarda söylemektedirler. Perhiz sözcüğünün bilinen anlamının dışında bir de “her istediğini her istediği yerde söylememek, az konuşmak” gibi anlamları da vardır. Türk İslam kültüründe bireyin çok şey bilse de az konuşması, sorulunca cevap vermesi, her fırsatta kendini öne çıkarmaması esastır. Çocuklara, toplum içinde nerede, ne zaman konuşulacağı, aklına ve ağzına gelen her şeyi söylememesi gerektiğini, istediği her şeyi yememesi gerektiğini küçük yaşlardan itibaren öğretmek gerekmektedir. Bu eğitimin aile ortamında ve çocuk yaşta başlaması gerektiği bilinmektedir. Kimi aile ortamlarında sevgiden kaynaklı, çocukların her söze karışmalarına izin verildiği gözlemlenmektedir. Çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri önemlidir ancak bu ifadenin bir sınırının olduğunun çocuğa öğretilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Hacı Bektaş Veli, kitabında bu durumu “Beşinci muhafızın adı perhizkarlık (Coşan, 1996, s. 21).” şeklinde dile getirmektedir. Küçük yaşlardan itibaren zararlı şeylerden sakınmasını öğrenen birey, ilerleyen yaşlarda hem fiziki hem de ruhi olarak sağlıklı bir birey olacaktır. Teknolojinin baş döndürücü bir hızla ilerleme kaydettiği çağımızda bireyin zihnini yoracak, düşünce

berraklığına zarar verecek her türlü zararlı görüş, düşünce ve haberlere karşı dikkatli olması büyük önem taşımaktadır.

3.11. Kötü Bir Duruma Düşmekten Korkmak

Bireyin tehlikeli bir durumdan veya tehlikeli bir duruma düşmekten tedirgin olmasına, endişelenmesine korku denilmektedir. Korku doğuştan gelen bir duygudur ve bireyin kendisi için “tehlike” olarak algıladığı durum ve nesnelere karşı istem dışı gelişen bir duygudur (Albayrak, 1995; Dinçer, 2017). Korkunun bireyin günlük hayatı ile ilgili yönünün yanı sıra bireyin iç dünyası ile ilgili bir yönü de bulunmaktadır. İslam inancında “hayattayken bilerek ve isteyerek yanlış yapanların, öldükten sonra bu yaptıklarından sorumlu olacakları ve karşılığını görecekleri” inancı önemli bir yer tutar. Bir başka deyişle İslam inancında “ahiret, Cennet ve Cehennem” önemli bir yer tutmaktadır. Hayattayken yaptıklarının karşılığının öldükten sonra hesabının sorulacağını ve Cehennem’de azap göreceğini bilen, bu durumdan korkan bireyin bilerek ve isteyerek yanlış yapmayacağı değerlendirilmektedir. Yapılan araştırmalarda, ilerleyen dönemde eğitimle beraber bireyin korktuğu durum ve nesnelere değiştiği tespit edilmiştir. Korku duygusunun eğitilmesi ile birey, nelerden korkacağını öğrenmekte ve birey ve toplum olarak sosyal yaşantısında istenmeyen durumlarla daha az karşılaşmaktadır. Bu nedenle korku duygusu, bireysel ve toplumsal yaşamda önemli kabul edilmektedir. Hacı Bektaş Veli bu durumu “Altıncı muhafızın adı, korkudur (Coşan, 1996, s. 21).” şeklinde açıklamaktadır. Küçük yaştan itibaren korku eğitimi alan çocuklar ilerleyen yaşlarda kendilerine nelerden zarar gelebileceğini bilecekleri için bilmedikleri şeylerden gereksiz yere korkmayacaklar, tutum ve davranışlarında daha dikkatli olacaklardır.

3.12. Örf ve Adetlere Saygılı Olmak

Utanma, utanılacak söz ve davranışlardan sakındıran, ölçülü ve yerinde davranmayı sağlayan, söz ve davranışlarda sınırı bilip bu sınırı aşmama, zarafet gibi anlama gelen “edep” (Kubbealtı, Edep, 2021) sözcüğünün örf ve adetlere saygılı olmak gibi bir anlamı da bulunmaktadır. Edebin günlük hayatta uygulaması genel olarak “ahlak” (Sürücü, 2016, s. 95-120) olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuşma dilinde “edepli, ahlaklı” olarak tanımlanan bireyler aynı zamanda örf ve adetlere, inanışlara saygılı bireylerdir. İnsanlar edebi çocuk yaştan itibaren ailede öğrenmeye başlamakta ve bu öğrenme bir ömür boyu devam etmektedir. Örf ve adetler, bir toplumun kültürünün temel taşlarından ve yüz yılların birikimleri sonucu ortaya çıkan, yazılı olmayan normlardır. Örf ve adetlerin öğrenilmeye başlandığı ilk basamak aile, ikinci basamak okul, üçüncü ve son basamak toplumsal hayattır. Dünyanın her yerinde yaşanan toplumun örf ve adetlerine uymayan bireylerin diğer bireylerle yeterli iletişimi kuramayacakları düşünülmektedir. Bu nedenle küçük yaşlardan başlayarak çocuklara örf ve adetler ve bunlara saygılı olmaları öğretilmelidir. Hacı Bektaş Veli “Yedinci muhafızın adı edeptir (Coşan, 1996, s. 21).” demekle, konuyu dikkatimizi çekmektedir. Edep duygusu, bireysel ve toplumsal huzur bakımından önemli kabul edilmektedir. Örf ve adetlere saygılı olmak, bireyin içinde bulunduğu toplumda mutlu ve başarılı olması için önemlidir. Kendisi ve çevresiyle barışık birey, çalışmalarında çevre desteğini de arkasında hissedecektir.

3.13. Mütevazi (Alçakgönüllü) Olmak

Bireyin kendini bir yönüyle veya bütün yönleriyle diğer insanlardan üstün görmesi ve bu anlayışla başkalarını hor görüp aşağılayan eylemlerde bulunmasına kibir denilmektedir (Çağırıcı, Kibir, 2021). Kibir, bireyin ve toplumun birlik – beraberliğinin, toplumsal huzurun önündeki engellerden biri olarak değerlendirilmektedir. Kibrin zıt anlamlısı olan sözcük “tevazu”dur. Kendini diğer insanları küçük görmekten vaz geçip, onlarla eşit veya onlardan daha aşağı seviyede görmek olarak tanımlayabileceğimiz tevazu sahibi kişilere de mütevazi denilmektedir. Bireyin mütevazi olması, bireysel ve toplumsal huzurun tesisi için önemli kabul edilmektedir. Tevazu sahibi insanlar, kendilerini diğer bireylerden üstün görmeyecekleri için diğer insanların duygu ve düşüncelerine değer verecektir. Hacı Bektaş Vel, Makalât adlı kitabında Şeytan’ın kapıcısı olarak nitelediği ve insanları kötülüğe sevk ettiğine inandığı yedi özellik saymaktadır ve “Şeytanın subaşları; kibir... (Coşan, 1996, s. 28).” diyerek bu niteliklerden uzak durmak için dikkatimizi çekmektedir. Kibirden uzak yetiştirilen bireyler, sahip

oldukları her şeyi başkaları ile paylaşmaktan çekinmezler. Kendilerinde eksikliğini hissettikleri bilgiyi başkalarına sorarak rahatlıkla edinebilirler. Böylece hayatta daha başarı olmaktadırlar.

3.14. Hasedi Terk Etmek

Bireyin, diğer bireylerin kendine göre bütün üstünlüklerinden rahatsızlık duyması ve bu bireylere karşı kötü düşüncelere sahip olmasına genel olarak haset denilmektedir. Haset duygusuna sahip kişiler “fesat” olarak nitelendirilmekte ve toplum tarafından sevilmemektedir. Haset sözcüğü ile kıskançlık sözcüğü yakın anlamlı olup birbirleriyle karıştırılmaktadır (Kaynak, 2020, s. 284-291). Kişi, kendinin sahip olamadığı varlık ve durumlara için haset ederken, sahip oldukları varlık ve durumları kaybetmekten korktuğu için kıskanır. Çocukların oyuncaklarını başka çocuklara vermemesi kıskançlık, kendinde olmayan oyuncaklara sahip olan başka bir çocuk hakkında kötü düşüncelere sahip olması ise hasettir. Hasedin karşılığı kanaatkarlıktır ve bireyin elindekilerle yetinmesi demektir. Hacı Bektaş Veli, Makalât adlı kitabında Şeytan’ın kapıcısı olarak nitelediği ve insanları kötülüğe sevk ettiğine inandığı yedi özellik saymaktadır ve “Şeytanın subaşları; haset... (Coşan, 1996, s. 28).” diyerek bu niteliklere dikkat çekmiştir. Küçük yaştan itibaren çocuklara elindekilerle yetinmeyi öğretmek, her istediğini almamak gerekmektedir. Haset bireyi içten içe saran, strese sokan ve istenmeyen davranışlara sevk eden bir duygudur. Haset duygusu ile büyüyen bazı bireylerin sahip olmak isteyip de kendisinde olmayan şeyleri elde etmek için ilerleyen yaşlarda dahi kötü bir davranış olan hırsızlığa baş vurdukları gözlenmektedir.

3.15. Cimriliği Terk Etmek

Elde ettiği malı ve parayı çok seven, onlara çok düşkün olan, bu nedenle gerektiği yerde ve zamanda malını kullanamayan, parasını harcamayan kişilere cimri, yaptıkları bu davranışa da cimrilik denilmektedir. Zaman içerisinde birey, ihtiyaçlarının çok üzerinde servet edinebilir ve bu servetini hiç düşünmeden harcaması gereken zamanlar da olabilir (Çağırıcı, Cimrilik, 2021). Cimri kişiler, elde ettikleri serveti gerektiği zaman harcamadıkları için çevresi ve toplum tarafından sevilmemektedir. Hacı Bektaş Veli, Makalât adlı kitabında Şeytan’ın kapıcısı olarak nitelediği ve insanları kötülüğe sevk ettiğine inandığı yedi özellik saymaktadır ve “Şeytanın subaşları; cimrilik... (Coşan, 1996, s. 28).” demektir. Hacı Bektaş Veli’nin konuyla ilgili “korkutucu” bir dil değil, “tavsiye edici” bir dil kullanması dikkat çekmektedir. Cimriliğin karşıt anlamlısı “cömertlik”tir ve cömert insanlar yüz yıllar geçse de içinde yaşayan toplumlar tarafından aradan ne kadar zaman geçse de unutulmamaktadır. Cimriliğin kötü bir davranış, cömertliğin de iyi bir davranış olduğu küçük yaşta çocuklara öğretilmesi gerekmektedir. Cömertliğin temeli paylaşmaktır ve karşılıksız paylaşılan her şey sevgi olarak bireyleri ve toplumu beslemektedir.

3.16. Dedikoduyu Terk Etmek

Ortamda bulunmayan üçüncü bir kişiyle ilgili, onun izni olmadan ve rızası olmayacak konularda konuşmaya dedikodu, gıybet denilmektedir. Dedikodu toplumsal yaşamda sıkça karşılaşılan ve ikili ve toplumsal ilişkileri zedeleyen bir tutumdur (Levent & Türkmenoğlu, 2019, s. 787-814). İş hayatında ve sosyal hayatta birey zaman zaman farklı olaylara şahit olabilmekte ve farklı duygu yoğunluğu yaşayabilmektedir. Bireyin yaşadığı bu özel durumların, izinsiz bir şekilde üçüncü şahıslarca paylaşılması insani değerler bakımından uygun bir davranış olmadığı gibi bireyler ve gruplar arasındaki güveni zedeleyen bir eylemdir. Hacı Bektaş Veli, Makalât adlı kitabında Şeytan’ın kapıcısı olarak nitelediği ve insanları kötülüğe sevk ettiğine inandığı yedi özellik saymakta ve “Şeytanın subaşları; “..gıybet (dedikodu)... (Coşan, 1996, s. 28).” diyerek konuya dikkatimizi çekmektedir. Konuyu dile getirirken tavsiye edici bir dil kullandığı gözlenmiştir. Gıybetin kötü olduğu küçük yaştan itibaren çocuklara öğretilmesi gerekmektedir. İlerleyen yaşlarda gıybet etme alışkanlığı kazanmış bir birey, içinde bulunduğu toplumda sevilmeyen biri olacak ve toplum tarafından dışlanacaktır.

3.17. Laubaliliği Terk Etmek

İkili ve toplumsal ilişkilerin temelinde, kişilik haklarına duyulan saygı bulunmaktadır. Bireyin; yaşı veya sahip olduğu niteliklerden dolayı bir başka birey hakkında duyduğu sevgi, beslediği iyi düşünceye genel olarak saygı denilmektedir (Özdemir, 2017, s. 7-29). Bu düşüncesini davranışlarına yansıtan

kişiyeye de “saygılı” denilmektedir Saygılı kişiler toplum tarafından sevilen, değer verilen kişiler arasında yer almaktadır. Saygılı olmanın karşılığı “laubalilik”tir ve saygısız, ciddi olmayan, adabı muaşeret kurallarından habersiz olarak tanımlanabilir (Kubbealtı, Laubali, 2021). Laubali kişiler, iş ve sosyal yaşamlarında diğer insanlar tarafından seilmeyen, kendileri ile iletişim kurulmak istenmeyen kişiler olarak değerlendirilmektedir. Laubali kişiler, hareketlerinde ölçüyü bilmemekte ve tebessüm ile kahkaha sınırını karıştırmaktadır. Hacı Bektaş Veli, Makalât adlı kitabında Şeytan’ın kapıcısı olarak nitelediği ve insanları kötülüğe sevk ettiğine inandığı yedi özellik saymakta ve “Şeytanın subaşları; “.kahkaha... (Coşan, 1996, s. 28).” demektedir. Adabı muaşeret kurallarını çocuklara küçük yaşlardan itibaren öğretilmesi, laubaliliğin kötü bir davranış biçimi olduğu anlatılması gerekmektedir.

3.18. Maskaralığı Terk Etmek

Sosyal hayatta ilişkilerin sağlıklı bir şekilde devam ettirilebilmesi için karşılıklı davranışlar önem taşımaktadır. İnsani ilişkilerde belirli seviyede samimiyetle beraber, ciddiyet de önemli kabul edilmektedir. Olayları, durumları ciddiye almayan, ciddi olunması gereken yerde gülen, alaycı tavırlar takınan kişiler için “maskara”, yaptıklarına da “maskaralık” denilmektedir. Maskaralık ile samimiyet, güler yüz, hoş görü birbirine karıştırılmamalıdır. Maskaralıkta ciddiyetsizlik, samimiyetsizlik söz konusuysa; güler yüz, hoş görü ve samimiyet içten gelen davranış türleridir. Hacı Bektaş Veli, Makalât adlı kitabında Şeytan’ın kapıcısı olarak nitelediği ve insanları kötülüğe sevk ettiğine inandığı yedi özellik saymakta ve “Şeytanın subaşları; “.maskaralıktır (Coşan, 1996, s. 28).” diyerek hoş olmayan bu duruma dikkatimizi çekmektedir. Maskaralığın hoş bir davranış biçimi olmadığı, güler yüzlü olmakla arasındaki fark çocuklara öğretilmelidir.

SONUÇ

Yapılan çalışmada Hacı Bektaş Veli’nin Anadolu irfanında önemli bir yere sahip, gönül ehli, insanları doğru yola çağırın bilge bir kişi olduğu kanaatine varılmıştır. Hacı Bektaş Veli’nin Makalât adlı kitabında yer alan bilgilerden hareketle bilge kişiliğinin yanında, söylediklerini önce kendisi uygulayan örnek bir eğitimci, söylediklerini yapmanın eğitimdeki önemini bilen tecrübeli bir öğretmen olduğu tespiti yapılmıştır. Ona ait olduğu kesin olarak bilinen Makalât adlı eserde yer alan öğütler, uyulduğu ve uygulandığı zaman bireyi “iyiliğe, mutluluğa” götürecektir ilkelerdir. Aradan geçen yüz yıllara rağmen bu ilkelerin geçerliğini sürdürmesi, Makalât adlı kitabın önemini, yazarının bilgeliğini gözler önüne sermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılan incelemede Makalât adlı kitapta genel olarak “korkutma” yerine, “nasihat edici, özendirici” bir anlatım dilinin tercih edildiği gözlenmiştir. Eğitimde “teşvik”in önemi (Gündüz & Balyer, 2011, s. 10-23) dikkate alındığında Hacı Bektaş Veli’nin çağlar öncesinden eğitime bakış açısı ve kitabının çocuk edebiyatına kaynaklık etmesi ile ilgili bir fikir yürütmek mümkündür. Çocuk edebiyatının “anonim halk edebiyatı, âşık tarzı halk edebiyatı ve tekke edebiyatı” anlatım türlerinden beslendiği bilinmektedir. Masal, hikâye, bilmece, ninni gibi türlerin yanında tasavvuf ehli alimler tarafından yazılan “öğüt- nasihat” kitapları da çocuk edebiyatına kaynaklık yapması bakımından önemli kabul edilmektedir (Aktaş, 2016, s. 161-194). Yetişkinler için yazılan bu tür kitaplarda yer alan öğütlerin. çocukların gelişim çağlarına uygun bir şekilde çocuk kitaplarında yer verilmesi önemli kabul edilmektedir. Yapılan incelemede Hacı Bektaş Veli’nin Makalât adlı eserinin çocuk edebiyatına kaynaklık edebilecek nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Hacı Bektaş Veli’nin Makalât adlı kitabında yer alan öğütler, çocukların yaş gruplarına uygun olarak yalın bir şekilde okul dışı kaynak olarak hazırlanan çocuk kitaplarında ve değerler eğitimi kapsamında okul ders kitaplarında kullanılabilir. Hacı Bektaş Veli’nin ve Makalât adlı kitabının çocuklar tarafından bilinirliği sağlanarak görüşleri daha çok bireye ulaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aka, A. (2003). Hacı Bektaş Veli'nin Vilayetnamesi'ne Göre Dini İnanç, Adap ve Erkanlar. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş, E. (2016). Çocuk Edebiyatında Türler. T. Şimşek içinde, *Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Medya* (s. 161-194). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Albayrak, A. (1995). Ergenlerin Dini Gelişiminde Sevgi ve Korku Motifinin Etkinliği. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış YL Tezi*. Bursa.
- Aydın, M. (2021). 29-72 Aylık Çocukların Olumsuz ve Prososyal Yalan Söyleme Davranışlarının İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 92-108.
- Bayar, V., & Bayar, S. (2014). Erdemli İnsan Yetiştirme Modeli: Hacı Bektaş-ı Veli Felsefesinde Çağcıl Eğitim Sistemleri İçin Bazı Çıkarımlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 5(9), 19-42.
- Coşan, E. (1996). *Makalat Hacı Bektaş Veli*. (H. Özbay, Dü.) Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Çağırıcı, M. (2021, 5 5). *Cimrilik*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/cimrilik> adresinden alındı
- Çağırıcı, M. (2021, 5 5). *Haya*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/haya> adresinden alındı
- Çağırıcı, M. (2021, 5 5). *Kibir*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/kibir> adresinden alındı
- Çağırıcı, M. (2021, 5 1). *Tevazu*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/tevazu> adresinden alındı
- Çukurluöz, Ö. (2018). Hacı Bektaş Veli Düşüncesinde İnsan Anlayışı. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirkol, M. (2019). Dini Bir Tutum Olarak Yardımseverlik. *Gazi Osmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 211-232.
- Dinçer, A. (2017). Korku: Dili, Kavramlaşması, Kültürel Boyutu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(2), 769-798.
- Eğridere, Z. (2019). Mevlana'nın Mesnevi'sinden Seçmelerin Bulunduğu Çocuk Kitaplarının Çocuk Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdem, H. (2016). Mahremiyet, İffet ve Haya İlişkisi. Y. Ünal, Y. Gündoğdu, Ş. Pakdemir, & H. Atsız (Dü.), *Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu* içinde (s. 53-66). Samsun: Ordu İlahiyat Vakfı.
- Gündüz, Y., & Balyer, A. (2011). Eğitimde Ödül ile Cazanın Yeri ve Buna İlişkin Alternatif Yaklaşımlar. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(40), 10-23.
- Kaya, M. (2014). Geleneksel Edebiyat ve Çocuk Kitapları. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, CVII(107), 233-234.
- Kaynak, B. (2020). Haset Duygusu Üzerine Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 8(17), 284-291.
- Kesikhalı, M. (2017). Hacı Bektaş-ı Veli, Yaşadığı Dönem, Hayatı, Eserleri ve Görüşleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıral, B. (2019). Akademik Hayatta Sabır Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Journal of Computer and Education Research*, 7(14), 250-283.
- Korkmaz, M. (2020). Türk-İslam Eğitim Geleneğinde Öğretmen - Öğrenci İlişkilerinin Ahlaki Çerçevesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 529-538.
- Kubbealtı. (2021, 5 5). *Edep*. Kubbealtı Lugatı: <http://www.lugatim.com/s/edep> adresinden alındı
- Kubbealtı. (2021, 5 5). *Haya*. Kubbealtı Lugatı: <http://www.lugatim.com/s/haya> adresinden alındı
- Kubbealtı. (2021, 5 5). *Laubali*. Kubbealtı Lugatı: <http://www.lugatim.com/s/laubali> adresinden alındı
- Kubbealtı. (2021, 5 2). *Yardım*. Kubbealtı Lugatı: <http://www.lugatim.com/s/yardım> adresinden alındı

- Kutluer, İ. (2021, 5 2). *İlim*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/ilim> adresinden alındı
- Levent, F., & Türkmenoğlu, G. (2019). Okul Yöneticilerinin Dedikodu ve Dedikodu Yönetimine İlişkin Görüşleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 787-814.
- Okçu, D., & Pilatin, U. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Sabır Değeri ile İlgili Algılarının Resim Yoluyla Değerlendirilmesi. *Batman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Hakemli Dergisi*, 2(1), 102-113.
- Özdemir, C. (2017). Dede Korkut Kitabında Saygı. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*(16), 7-29.
- Stebler, M. (2018). Yaş Gruplarına Göre Çocuk Kitapları. T. Şimşek içinde, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (s. 129-142). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Sürücü, İ. (2016). İslam'ın Anakutsalları Çerçevesinde Kur'an'da Edep. *Bitli Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 95-120.
- Şahin, F. (2019). Hacı Bektaş Veli Felsefesine Eğitsel Bir Bakış. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taştekin, A. (2020). İletişimde Yalan ve Kur'an. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 71-105.
- TDK. (2021, 5 2). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı
- Uçan, H. (2005). "Çocuklar Kadar Saf" Temiz Olabilmek / Kalabilmek. *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*(104-105), 17-23.
- Uyumaz, G. (2012). Dede Korkut Hikayeleri'nde Çocuk Eğitimi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Yeniterzi, E. (1999). Divan Şiirinde Sağlık ve Hastalıklarla İlgili Bazı Hususlar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 87-103.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldızhan , N. (2018). Hacı Bektaş Veli'nin Velayetnamesindeki Doğa Sembolleri Üzerine Bir İnceleme. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yücel, E., & Aslantürk, G. (2019). "Kendini Unutmak": Psikoloji Araştırmalarında Tevazu. *Psikoloji Çalışmaları*, 209-243.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

This study aims to investigate whether the well-known book titled Makalât by Hacı Bektaş Veli is suitable as a source for children's literature in terms of the subjects it deals with. The following research question guided the study: What features does the work titled Makalât have as a source for children's literature in terms of the subjects it deals with?

Methodology

In the study aimed to investigate the suitability of subjects of the well-known work titled Makalât by Hacı Bektaş Veli to children's literature, document analysis, a technique of descriptive analysis, was used to describe the existing situation in the work in question.

Findings

Based on the content analysis used in the current research investigating the book titled Makalât, the following subjects were determined suitable as a source for children's literature: correcting your own mistakes first, being humble, not seeing others' mistakes, helping others as much as possible, being trustworthy, being knowledgeable (to know, to have knowledge), being generous, being decent, being patient, avoiding from harmful things, fearing from being in a bad situation, being respectful to customs and traditions, being humble being free from jealousy, not being stingy, avoiding gossiping, avoiding impertinence and avoiding mocking.

Conclusion and Discussion

It is extremely important to teach children the right behaviors. To this end, sources that we use while educating children are of utmost importance. As invaluable sources, books that present the right human characteristics and models have a key role in shaping children's behaviors. For this reason, selecting the appropriate books that are to be used in educating the children is a critical issue. In this study, the work of an important Turkish figure, Hacı Bektaş Veli who played a key role in the formation of cultural unity in Anatolia was the research subject. He was a wise person who called people to the right path, an exemplary educator who applied what he said first, and an experienced teacher.

Based on the analysis of his work, Makalât, in the current study, it is concluded that, if followed, the recommendations of Hacı Bektaş Veli in his book can lead individuals to goodness, kindness, and happiness. Besides, it was observed that Hacı Bektaş Veli used a language of expression that prioritizes encouragement rather than intimidation in his book. It is thought that the use of such positive language can be an indicator of its value for educating the children. Thoughts and principles expressed in the book such as being humble, helping others as much as possible, being trustworthy, being decent, and being respectful to customs and traditions are universally accepted truths and the desired characteristics that we want to see in individuals. The continuation of these principles despite the passing centuries is thought to be important in terms of revealing the value of the book titled Makalât and the wisdom of its author. Taken together, it has been determined that the book titled Makalât can be a source for children's literature in terms of the subjects it deals with. The advice in Makalât can be used in children's books prepared as an out-of-school source, (extracurricular) in line with the age groups of children and school textbooks within the scope of values education.